



Омбудсман України  
Ombudsman of Ukraine

**ЗВІТ**  
**про результати відвідування**  
**Берестечківського психоневрологічного інтернату**

18.12.2024

м. Київ, 2024

## I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19<sup>1</sup>, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 18.12.2024 групою НПМ здійснено відвідування Берестечківського психоневрологічного інтернату (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

**Цикаленко Ірина Ігорівна**, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

**Черевко Марина Іванівна**, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

### **Загальна інформація.**

Заклад знаходиться за адресою: вул. Паркова, буд. 21, м. Берестечко, Луцький район, Волинська область, 45765.

Керівник закладу: Клемба Віталій Богданович.

Згідно з Положенням про Берестечківський психоневрологічний інтернат, затвердженим розпорядженням голови Волинської обласної ради від 05.10.2023 № 541, інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб чоловічої статі із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Заклад розрахований на перебування 180 осіб. На день відвідування у ПНІ перебувало 209 підопічних, серед яких ліжкових хворих – 10 осіб, підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення – 10 осіб. У закладі перебуває 117 жінок та 92 чоловіків, серед яких 66 підопічних – дієздатні особи, 139 осіб – недієздатні, 4 підопічних – обмежено дієздатні. Встановлену групу інвалідності мають 204 особи. Також у закладі перебуває 32 підопічних із числа внутрішньо переміщених осіб.

У 2023 році на рахунки закладу надійшло фінансування у розмірі 29 260,60 тис. грн.

Станом на 01.12.2024 інтернат профінансовано на суму 28 678,80 тис. грн.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 110,5 штатних одиниць, з яких 55 штатних одиниць – медичний персонал, у тому числі лікарі (лікар-психіатр – 0,5 шт. од., лікар загальної практики-сімейний лікар – 0,5 шт. од., лікар-стоматолог – 0,5 шт. од.), середній медичний персонал – 10,5 шт. од., молодший медичний персонал – 43 шт. од.

Відповідно до затверджених посадових інструкцій медичних працівників до функціональних обов'язків медичного персоналу включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження.

Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю: організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія; за спеціальністю молодшого спеціаліста з медичною освітою: сестринська справа, реєстраційне досьє від 13.04.2018 № 05/1304-М.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році, затвердженою постановою Кабінету Міністру України від 22.12.2023 № 1394.

Медичними працівниками не менше одного разу на рік організовується огляд підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення питань щодо доцільності їх подальшого перебування у закладі та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування.

Бригада екстреної (швидкої) медичної допомоги прибуває до закладу у випадку виклику у встановлений законодавством час.

Медична документація ведеться відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

В інтернаті ведеться «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам», затверджений наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240, заповнюються бланки відповідних протоколів.

У 2023 році в ПНІ померло 9 підопічних (причиною смерті здебільшого встановлено серцево-судинну недостатність).

У 2024 році в ПНІ померло 10 підопічних (причиною смерті здебільшого встановлено серцево-судинну недостатність).

Групою НПМ встановлено, що інтернат надає соціальні послуги підопічним на високому рівні.

Особи з інвалідністю забезпечені засобами для пересування: кріслами-колісними, палицями, милицями та іншими засобами реабілітації згідно з індивідуальними програмами реабілітації (далі – ППР).

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням. У закладі наявне дієтичне та перспективне меню.

У приміщенні харчоблоку дотримуються належні санітарно-гігієнічні умови, робочі поверхні та посуд чисті, витяжка в належному стані. Працівники, які залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба.

Сума витрат на харчування на одну особу на день в інтернаті складає 90,13 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу на день складає 9,03 грн.

Територія ПНІ огорожена (фото 1, 2). Вхід і вихід з території здійснюється через пропускний пункт.

Підопічні проживають у двох двоповерхових корпусах (жіночий та чоловічий), окремо на території закладу знаходиться будівля адміністративного корпусу. Розподіл по корпусах та кімнатах здійснюється медичним персоналом з урахуванням побажань, індивідуальних особливостей, віку, діагнозу та стану здоров'я підопічних.

Житлові корпуси та приміщення харчоблоку обладнані автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування.

У закладі наявний план евакуації підопічних на випадок пожежі, затверджений директором Берестечківського ПНІ.

У закладі наявне підсобне господарство (свині та корови), вирощуються овочі. Продукція, вирощена на підсобному господарстві ПНІ, використовується для потреб закладу.

Водопостачання у ПНІ централізоване, якість питної води відповідає нормам ДСанПіН 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

Заклад забезпечений п'ятьма генераторами, у тому числі потужним на 62,5 кВт.

Для забезпечення безперебійного функціонування у закладі облаштовано кухню для приготування їжі на дровах незалежно від електропостачання ПНІ (фото 3, 4).

У житлових корпусах вікна не заґратовані.

На території ПНІ облаштовано зони для відпочинку: наявні лави (фото 5, 6), а також встановлені відкриті та криті, захищені від негоди, альтанки, що дозволяють підопічним перебувати на свіжому повітрі в комфортних умовах під час будь-яких погодних умов (фото 7, 8).

Крім того, на території закладу облаштовано спортивне поле для гри в баскетбол, а також спортивний майданчик для забезпечення фізичної активності та розвитку підопічних, що сприяє поліпшенню їх фізичного здоров'я, зміцненню соціальних зв'язків та розвитку навичок командної роботи, що є важливими аспектами соціальної реабілітації (фото 9, 10).

Підопічні займаються рукоділлям, арт-терапією, сенсорикою, відвідують різноманітні гуртки (аматорське мистецтво, фотопрезентація, швейна справа, спортивно-оздоровчий, кулінарна студія, церковна студія тощо) (фото 11, 12).

Окрім цього, підопічні користуються бібліотекою (фото 13).

Підопічні інтернату проживають в умовах максимально наближених до домашніх.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

Підопічні користуються власними речами, в тому числі мобільними телефонами. У деяких житлових кімнатах є телевізори, комп'ютери та інша побутова техніка (фото 14, 15).

Підопічні закладу забезпечені сезонним одягом.

Перукарські послуги підопічним надаються у приміщенні перукарні, облаштованої в ПНІ.

Для покращення психоемоційного благополуччя підопічних адміністрацією закладу організуються святкування, підопічні залучаються до культурно-масової діяльності.

Працівниками та мешканцями закладу проводиться активна волонтерська робота з виготовлення окопних свічок для Збройних Сил України.

Підопічні для задоволення своїх соціальних та побутових потреб мають можливість виходити за територію ПНІ без супроводу персоналу (ходити до магазину, відвідувати заходи організовані громадою тощо).

На території інтернату функціонує капличка (фото 16). Також для задоволення релігійних потреб підопічних інтернат регулярно відвідують священнослужителі.

У закладі дотримані вимоги інклюзивності приміщень, зокрема житлові приміщення обладнані пандусами, поручнями, кнопками виклику персоналу (фото 17, 18).

Групою НПМ відмічено високий рівень дотримання персоналом закладу санітарно-гігієнічних вимог та дезінфекційних заходів.

Для забезпечення права на приватність під час проведення санітарно-гігієнічних процедур ліжковим хворим, які проживають в кімнатах по двоє та більше осіб, використовуються ширми.

На інформаційних стендах інтернату наявна інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Керівництвом закладу налагоджена співпраця із центром надання безоплатної вторинної правничої допомоги. Закладом активно проводиться робота з поновлення дієздатності підопічних.

На кожного підопічного ведуться особові справи, укладаються договори про надання соціальної послуги.

Всі підопічні ПНІ мають документи.

Облік витрат особистих коштів підопічних відбувається відповідно до Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173.

Групою НППМ відзначено доброзичливу та приємну атмосферу, що панує у закладі.

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 95 підопічними та 19 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних до групи НППМ не надходило.

### **Попередні зауваження.**

Попереднє відвідування групи НППМ здійснено 15.11.2023, за результатами якого групою НППМ надавалися такі рекомендації:

1. Волинській обласній військовій адміністрації та Волинській обласній раді:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності інтернату.

2. Берестечківському психоневрологічному інтернату:

2.1. Дотримуватися безпекових заходів під час оголошення сигналу «повітряна тривога»;

2.2. Вжити заходів щодо приведення медичної документації відповідно до наданих рекомендацій, зокрема, отримати згоди осіб на психіатричний огляд та на амбулаторну психіатричну допомогу;

2.3. Організувати ведення Журналу реєстрації амбулаторних пацієнтів та протоколи догоспітальної допомоги затверджені наказом МОЗ України від

05.06.2019 № 1269 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги";

2.4. Організувати ведення «Журналу обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції»;

2.5. Забезпечити проведення гематологічного контролю для підопічних, що приймають клозапін (азалептол, азапін, лепонекс);

2.6. Здійснити облаштування житлового корпусу відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»;

2.7. Забезпечити дотримання права на приватність під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур ліжковим хворим підопічним, та особам, що відносяться до маломобільних груп населення;

2.8. Забезпечити облаштування санітарно-гігієнічних кімнат відповідно до потреб підопічних.

У ході відвідування встановлено, що рекомендації надані за результатом попереднього відвідування виконані частково.

## **II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ**

**Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).**

1. У закладі наявні 2 підвальні приміщення, що використовуються як укриття для підопічних закладу під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» у регіоні (фото 19, 20), однак у ПНІ відсутні акти обстеження вказаних приміщень відповідними комісіями із залученням територіальних органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) щодо можливості їх використання для укриття населення як найпростіших укриттів у відповідності до вимог Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об'єктів до складу та виключення таких об'єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженого постановою Кабінетів Міністрів України від 10.03.2017 № 138 «Деякі питання використання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту» (далі Порядок).

Згідно з вимогами Порядку, усі приміщення, що використовуються як укриття, повинні пройти перевірку на відповідність вимогам для забезпечення безпеки населення. Без проведення належної перевірки стану підвальних приміщень інтернату, неможливо гарантувати їхню відповідність вимогам безпеки встановлених чинним законодавством. У разі настання надзвичайної ситуації або оголошення сигналу «Повітряна тривога» не можна буде

забезпечити надійний захист підопічних, що ставить під загрозу їхнє життя та здоров'я.

Таким чином, відсутність актів огляду підвальних приміщень щодо можливості їх використання для укриття населення як найпростіших укриттів порушує законодавчі вимоги та ставить під загрозу безпеку підопічних.

Викладене суперечить вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

### **Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).**

2. Відповідно до статті 49 Конституції України, кожен має право на охорону здоров'я та медичну допомогу. Право на медичну допомогу повинно реалізовуватися через надання медичних послуг, які відповідають стандартам якості та безпеки. Для забезпечення цього права важливо, щоб медичні послуги надавалися лише закладами, які пройшли відповідне ліцензування. Ліцензія на провадження медичної практики є підтвердженням того, що заклад відповідає вимогам законодавства щодо кваліфікації персоналу, умов надання послуг та відповідності стандартам лікування.

У ПНІ надаються стоматологічні послуги підопічним, облаштовано стоматологічний кабінет та працює лікар-стоматолог (фото 21). Однак, заклад не має відповідної ліцензії на надання стоматологічних послуг, що є порушенням вимог чинного законодавства.

Відповідно до вимог встановлених Законом України «Про ліцензування деяких видів господарської діяльності», надання стоматологічних послуг повинно здійснюватися лише за наявності ліцензії. Відсутність такої ліцензії порушує право підопічних на отримання медичної допомоги належної якості. Викладене створює ризики для здоров'я підопічних і може призвести до юридичних наслідків для закладу, включаючи можливу відповідальність за надання медичних послуг без необхідних ліцензій.

Згідно пояснень наданих адміністрацією закладу, ліцензія на надання стоматологічних послуг знаходиться на стадії оформлення.



**Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).**

3. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам Державних будівельних норм В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення».

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 18,9 м<sup>2</sup> (фото 22 – 24), а сама кімната розрахована на проживання 5 осіб (в кімнаті наявні 5 ліжок). Відтак на одну особу припадає 3,78 м<sup>2</sup>.

Зазначене порушує передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м<sup>2</sup>).

Слід зазначити, що причиною перенаселення закладу є прийняття в ПНІ великої кількості внутрішньо переміщених осіб.

4. Групою НПМ виявлено, що в холодильних та морозильних камерах складських приміщень закладу відсутні термометри, не ведеться журнал температурного режиму, чим порушуються вимоги пункту 2 частини 1 статті 41 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Вказане може призвести до порушення вимог зберігання продукції та, як наслідок, вплинути на її якість.

**Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини)**

5. У санітарно-гігієнічній кімнаті жіночого корпусу закладу наявне незатоноване вікно. Вказане є порушенням права на повагу до приватного і сімейного життя, гарантованого статтею 8 Європейської конвенції з прав людини. Відсутність належного захисту приватного простору в такому приміщенні порушує конфіденційність і створює умови для стороннього спостереження, що негативно впливає на психологічний комфорт і гідність осіб, які користуються цією кімнатою.

### **III. РЕКОМЕНДАЦІЇ**

**1. Волинський обласний військовій адміністрації, Волинській обласній раді:**

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити проведення обстеження підвальних приміщень закладу відповідними комісіями із залученням територіальних органів ДСНС щодо можливості їх використання для укриття населення як найпростіших укриттів.

**2. Берестечківському психоневрологічному інтернату забезпечити:**  
обстеження підвальних приміщень закладу відповідними комісіями із залученням територіальних органів ДСНС щодо можливості їх використання для укриття населення як найпростіших укриттів;  
отримання ліцензії на надання стоматологічних послуг;  
дотримання норм житлової площі на одну особу;  
обладнання холодильні та морозильні камери харчоблоку термометрами;  
належне ведення журналу температурного режиму та технічного обслуговування холодильного устаткування;  
права на приватність підопічних під час здійснення гігієнічних процедур.

Додатки: фотоматеріали на 6 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ**

**Начальник відділу реалізації  
національного превентивного механізму  
в закладах соціального забезпечення та  
освіти Департаменту з питань реалізації  
національного превентивного механізму  
Секретаріату Уповноваженого Верховної  
Ради України з прав людини**



**Ірина ЦИКАЛЕНКО**

11  
Фотоматеріали

Фото 1



Фото 2



Фото 3



Фото 4

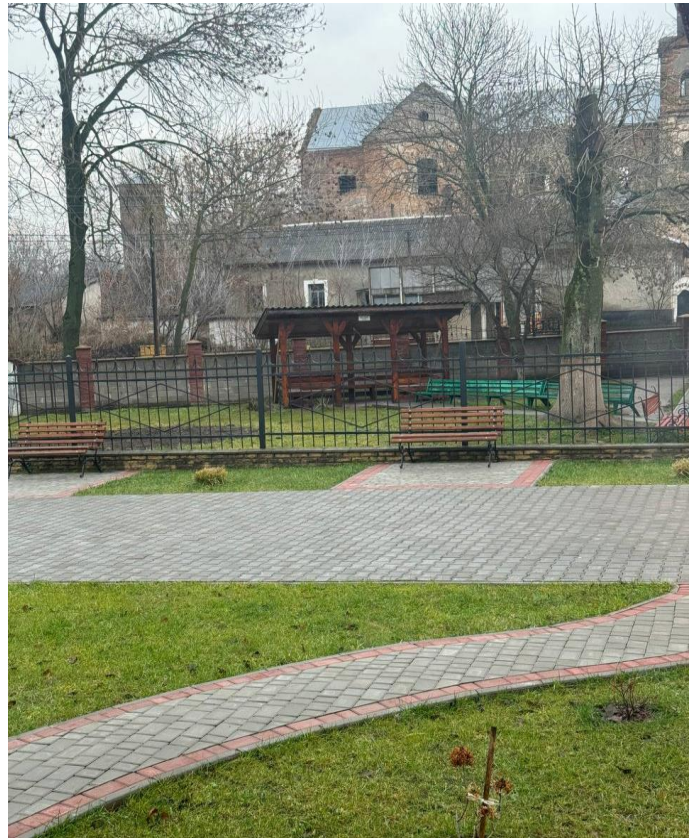


**Фото 5**



12

**Фото 6**



**Фото 7**



**Фото 8**



Фото 9



Фото 10



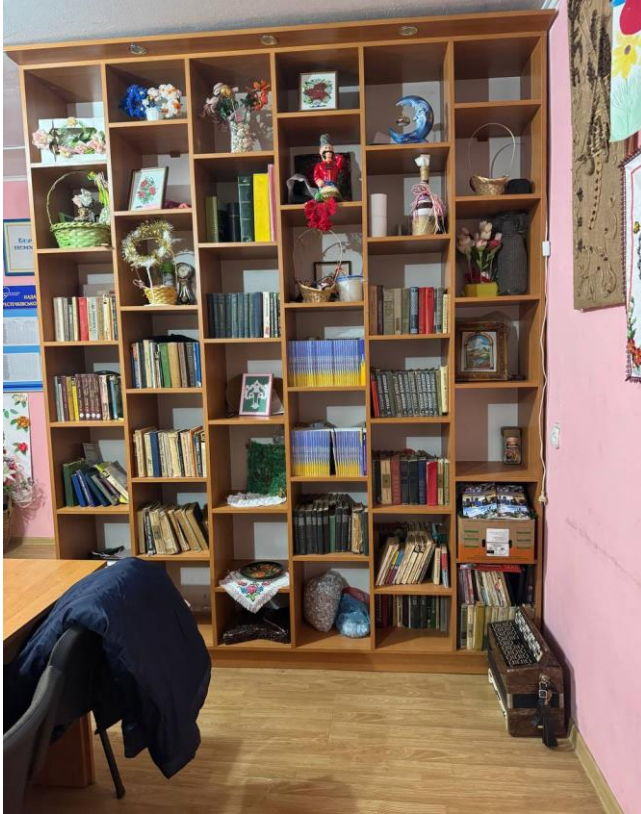
Фото 11



Фото 12



**Фото 13**



**Фото 14**



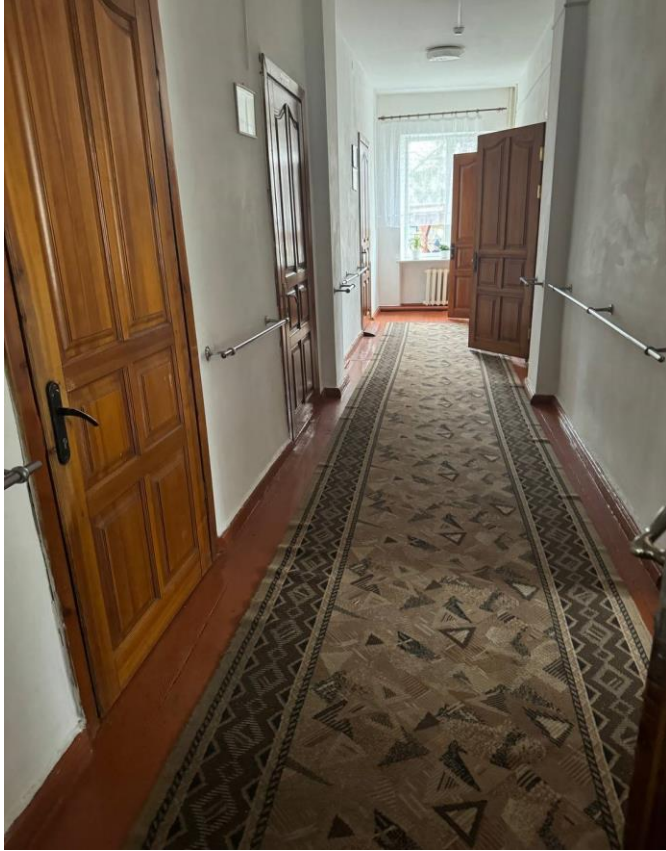
**Фото 15**



**Фото 16**



**Фото 17**



**Фото 18**



**Фото 19**



**Фото 20**

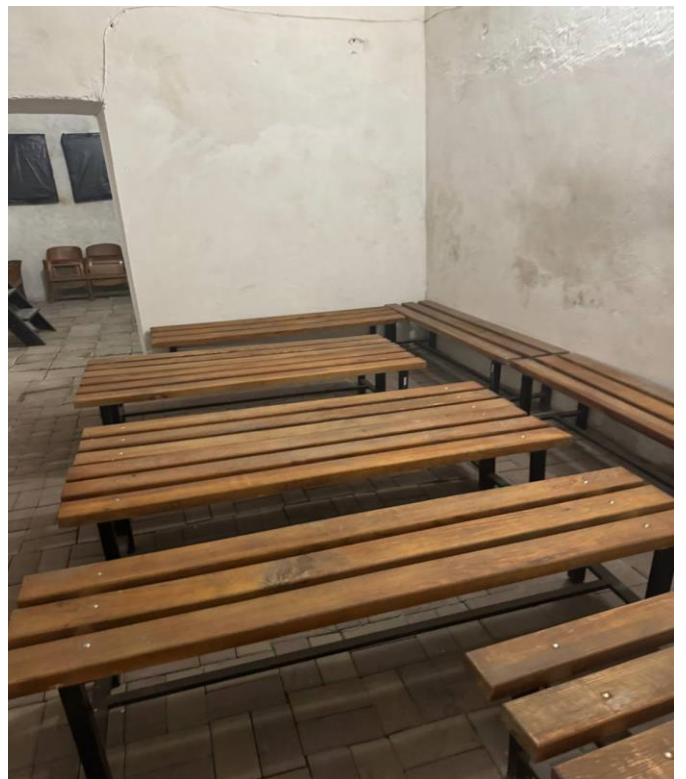


Фото 21

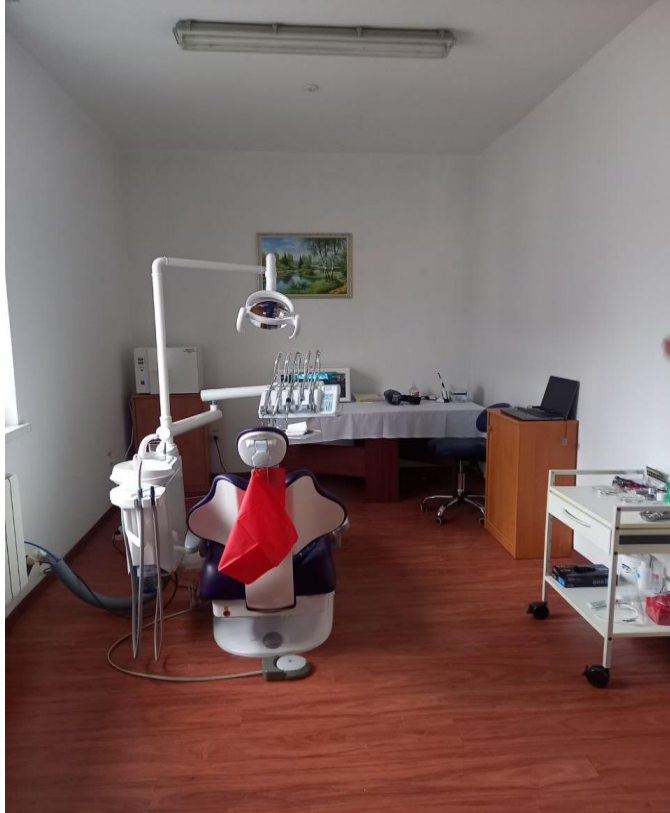


Фото 22



Фото 23



Фото 24

